

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ HỒNG VÂN

RÈN LUYỆN NĂNG LỰC
VIẾT VĂN NGHỊ LUẬN VỀ MỘT BÀI THƠ, ĐOẠN THƠ
CHO HỌC SINH LỚP 12

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên - 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ HỒNG VÂN

**RÈN LUYỆN NĂNG LỰC
VIẾT VĂN NGHỊ LUẬN VỀ MỘT BÀI THƠ, ĐOẠN THƠ
CHO HỌC SINH LỚP 12**

Chuyên ngành: Lí luận và phương pháp dạy học Văn – Tiếng Việt

Mã số: 60.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Thị Thu Thủy

Thái Nguyên năm 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 5 năm 2015

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Hồng Vân

LỜI CẢM ƠN

Với tình cảm chân thành, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn và sự kính trọng tới Lãnh đạo trường Đại học sư phạm - Đại học Thái Nguyên, các Thầy Cô giáo đã tham gia giảng dạy và cung cấp những kiến thức cơ bản, sâu sắc, tạo điều kiện giúp đỡ tác giả trong quá trình học tập, nghiên cứu rèn luyện tại nhà trường.

*Tác giả xin được gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất tới **TS. Nguyễn Thị Thu Thủy**, người đã trực tiếp hướng dẫn khoa học và tận tình giúp đỡ tác giả trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.*

Tác giả xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Ban giám hiệu trường Trung học phổ thông Sông Công - Tỉnh Thái Nguyên đã tạo điều kiện về thời gian, vật chất, tinh thần cho tác giả trong suốt quá trình học tập và hoàn thành khóa học. Cảm ơn bạn bè, đồng nghiệp, gia đình đã tận tình giúp đỡ động viên tác giả hoàn thành khóa học và luận văn này.

Do điều kiện về thời gian và năng lực bản thân còn nhiều hạn chế nên luận văn này còn có những khiếm khuyết, tác giả mong nhận được sự góp ý chân thành của Thầy Cô và đồng nghiệp.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 5 năm 2015

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Hồng Vân

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục từ viết tắt	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	8
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	9
5. Phương pháp nghiên cứu	9
6. Giả thuyết khoa học	10
7. Cấu trúc của đề tài	10
NỘI DUNG	11
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI	11
1.1. Cơ sở lý luận.....	11
1.1.1. Năng lực Ngữ văn và năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ .	11
1.1.2. Kiểu bài nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ và hoạt động rèn luyện năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ	14
1.1.3. Khả năng trí tuệ và nhu cầu phát triển năng lực của HS lớp 12.....	24
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	25
1.2.1. Thực trạng về tài liệu dạy học kiểu bài nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho HS lớp 12	25
1.2.2. Thực trạng hoạt động dạy kiểu bài nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho HS lớp 12 hiện nay	27
1.2.3. Thực trạng hoạt động học kiểu bài nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ của HS lớp 12 hiện nay.....	28

Tiểu kết	32
Chương 2. THIẾT KẾ HOẠT ĐỘNG RÈN LUYỆN NĂNG LỰC VIẾT VĂN NGHỊ LUẬN VỀ MỘT BÀI THƠ, ĐOẠN THƠ CHO HỌC SINH LỚP 12	33
2.1. Một số yêu cầu rèn luyện năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho học sinh lớp 12.....	33
2.1.1. Yêu cầu về nội dung rèn luyện.....	33
2.1.2. Yêu cầu đối với hoạt động rèn luyện.....	33
2.1.3. Yêu cầu về kiểm tra, đánh giá	35
2.2. Thiết kế hoạt động rèn luyện năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho học sinh lớp 12.....	36
2.2.1. Thiết kế hoạt động rèn luyện năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho học sinh trong giờ đọc - hiểu một bài thơ, đoạn thơ	37
2.2.2. Thiết kế hoạt động rèn luyện năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho học sinh lớp 12 trong giờ thực hành Nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ (Sách Ngữ văn 12, tập một (Cơ bản))	51
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	62
3.1. Mục đích thực nghiệm:	62
3.2. Đối tượng và địa bàn thực nghiệm	62
3.2.1. Về đối tượng thực nghiệm:	62
3.2.2. Về giáo viên thực nghiệm:.....	62
3.2.3. Về địa bàn thực nghiệm:.....	62
3.2.4. Kế hoạch thực nghiệm: Thời gian thực nghiệm tiến hành vào tháng 10 năm học 2014 - 2015. Chúng tôi tập trung đánh giá thực nghiệm cho đối tượng lớp 12 học chương trình cơ bản. Theo PPCT là hai tiết Nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ (tiết 18 PPCT Chuẩn và tiết 6 PPCT Tự chọn).....	62
3.3. Nội dung và cách tiến hành thực nghiệm	63
3.3.1. Nội dung thực nghiệm	63

3.3.2. Cách tiến hành thực nghiệm	91
3.4. Kết quả thực nghiệm.....	91
KẾT LUẬN	95
TÀI LỆU THAM KHẢO	97
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	TỪ, NGỮ VIẾT TẮT	TỪ, NGỮ ĐẦY ĐỦ
1	GV	Giáo viên
2	GD-ĐT	Giáo dục và đào tạo
3	HS	Học sinh
4	NLVH	Nghị luận văn học
5	NDDH	Nội dung dạy học
6	RLNL	Rèn luyện năng lực
7	SBT	Sách bài tập
8	SGV	Sách giáo viên
9	SGK	Sách giáo khoa
10	THPT	Trung học phổ thông

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Sự phát triển như vũ bão của khoa học kĩ thuật cùng với sự phát triển chưa từng thấy của nền kinh tế đã đặt ra những yêu cầu mới với ngành GD-ĐT hiện nay. Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XI đã chỉ rõ: mục tiêu giáo dục ở thời gian này cần nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực, đào tạo thế hệ trẻ thành những lao động tự chủ, năng động và sáng tạo, có năng lực giải quyết những vấn đề do thực tiễn đặt ra, góp phần xây dựng đất nước giàu mạnh, văn minh. Hướng vào mục tiêu trên ngày 25 tháng 6 năm 2013, bộ GD-ĐT đã ban hành văn bản số 791/HD-BGDĐT trong đó đưa ra những định hướng mới về việc xây dựng chương trình giáo dục phổ thông sau năm 2015, đổi mới sách giáo khoa, đổi mới phương pháp dạy học, kiểm tra, đánh giá học sinh theo định hướng phát triển năng lực. Mục tiêu của việc đổi mới này là khắc phục những hạn chế của lối dạy truyền thống, đem lại những giờ học hiệu quả và bổ ích cho người học. Học sinh không chỉ được lĩnh hội các tri thức, kĩ năng mà từ những tri thức đó học sinh có khả năng vận dụng và giải quyết các tình huống trong thực tiễn. Từ đó góp phần bồi dưỡng, phát triển những phẩm chất, năng lực sẵn có, cần có cho HS. Như vậy việc dạy học theo định hướng PTNL cho HS vừa mang tính thời sự đáp ứng được yêu cầu cấp bách do bộ GD-ĐT đề ra vừa mang tính thực tiễn đáp ứng được nhu cầu của người học, nhu cầu của cuộc sống. Trước những nhu cầu trên thì việc rèn luyện cho HS năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cũng là một nhiệm vụ cần được giáo viên quan tâm và hướng tới.

1.2. Văn nghị luận có một vị trí quan trọng trong chương trình và SGK môn Ngữ văn THPT. Việc học làm văn nghị luận là một công việc, một yêu cầu rất trọng yếu của việc học văn trong nhà trường. Bởi văn nghị luận có thể thâm nhập vào mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Nó là vũ khí khoa học và vũ khí tư tưởng sắc bén, giúp cho con người nhận thức đúng đắn các lĩnh vực của đời sống xã hội và hướng dẫn, thúc đẩy hoạt động thực tiễn của con người. Văn nghị luận giúp HS biết vận dụng tổng hợp các tri thức đã học được từ tự nhiên đến xã hội, rèn luyện khả năng diễn đạt bằng ngôn ngữ, khả năng tư duy lôgic khoa học, có năng lực đánh giá, năng lực cảm thụ thẩm mỹ...góp phần tích cực vào việc phát triển hoàn thiện nhân cách con người. Trong văn nghị luận thì nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ là một kiểu bài quan

trọng. Kiểu nghị luận này giúp HS phát triển được năng lực cảm thụ cái hay, cái đẹp của tư tưởng, của ngôn ngữ nghệ thuật, nâng cao năng lực đánh giá, lập luận, diễn đạt... Hình thành ở HS những phẩm chất cao đẹp như lòng yêu nước, lòng yêu thương con người, làm giàu có cho tâm hồn, tình cảm, cảm xúc... Nhưng thực tế hiện nay NDDH và PPDH chưa khai thác triệt để những ích lợi của kiểu bài này đối với người học, việc dạy vẫn thiên về việc truyền thụ kiến thức chưa chú trọng nhiều đến việc rèn kỹ năng, phát triển năng lực viết văn cho HS. HS chưa có thói quen tư duy, nghiên cứu để giải quyết vấn đề. Các em chưa nắm được cách tiếp cận văn bản thơ nên việc cảm thụ, chiếm lĩnh tác phẩm còn gặp nhiều lúng túng nhất là thơ mới. Vì thế HS thường có tâm lí lo sợ khi phải tự lực cảm thụ hay phân tích một bài văn, bài thơ, nhất là những bài mới không có trong chương trình. Đây thực sự là một hạn chế lớn cần được khắc phục. Và điều đó càng trở nên cần thiết hơn khi Bộ GD-ĐT đã đổi mới cách ra đề, không chỉ giới hạn trong những tác phẩm nằm trong chương trình SGK nữa mà mở ra cả những tác phẩm ngoài chương trình. Nếu HS không được rèn kỹ năng, không có các năng lực để tạo lập văn bản thì HS sẽ bị lúng túng, không thể đạt được kết quả cao.

1.3. HS THPT đang bước vào giai đoạn hoàn thiện cả về thể chất lẫn trí tuệ, tính cách. Việc bồi dưỡng và phát triển năng lực toàn diện cho HS cũng như hình thành ở các em những phẩm chất tốt đẹp là điều cần thiết. Trong đó rèn luyện năng lực viết văn nghị luận cho HS đóng một vai trò quan trọng để đáp ứng yêu cầu đó. Nhưng làm thế nào để HS có hứng thú đối với bài học để từ đó có cơ hội phát triển ở các em những năng lực, phẩm chất là điều mà mỗi GV trăn trở và suy nghĩ.

Xuất phát từ những lí do trên nên chúng tôi đã chọn đề tài "**Rèn luyện năng lực viết văn nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cho HS lớp 12**" với mong muốn tìm ra một hướng đi, một giải pháp dù là rất nhỏ để việc dạy học Ngữ văn nói chung và dạy học làm văn nói riêng đạt hiệu quả cao hơn, đáp ứng mục tiêu giáo dục và nhu cầu xã hội.

2. Lịch sử vấn đề

2.1. Tình hình nghiên cứu dạy học kiểu bài nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ ở trường phổ thông

Văn nghị luận đã có từ lâu đời và nội dung nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ cũng đã được đề cập từ lâu trong chương trình và sách giáo khoa. Văn nghị luận là